

Tekst: Suzanne Visser • Fotografie: © Jan Scharthman

Passende perspectieven voor het praktijkonderwijs

Taal en rekenen op maat

De docenten van Praktijkonderwijs Parkstad Limburg werken aan een heel nieuwe onderwijsprogramma. Daarbij komen de uitwerkingen die SLO voor het praktijkonderwijs heeft gemaakt van de referentieniveaus voor taal en rekenen, goed van pas.

Zomaar een doordeweekse ochtend in de Jumbo in Heerlen. Een groepje leerlingen van Praktijkonderwijs Parkstad Limburg (PPL) staat in de rij voor de kassa, winkelmandje in de hand. Eén voor één leggen ze hun aankopen op de band, rekenen af met contant geld en controleren zorgvuldig hun wisselgeld, want de caissière heeft er vanochtend een handje van om een verkeerd bedrag terug te geven. De een na de ander passeert de kassa. Tien minuten later staat het hele groepje buiten, samen met de docent die van een

afstandje toegekeken heeft. Missie geslaagd! De toets geldrekenen - want dat was dit - is achter de rug.

Rode draad

Praktische toetsvormen zoals deze passen goed bij de manier waarop PPL de komende jaren vorm wil geven aan taal en rekenen. Acht jaar geleden, bij het van kracht worden van het Referentiekader taal en rekenen, zag de school zich voor een lastige keuze gesteld. Alle scholen voor praktijkonderwijs kregen

toen een inspanningsverplichting om hun leerlingen referentieniveau 1F te laten bereiken. Maar *Natuurlijk Leren*, het onderwijsconcept dat PPL hanteerde, maakte het lastig om voor iedere leerling inzichtelijk te maken welke doelen precies wanneer aan bod kwamen. Vanwege de inspanningsverplichting besloot de school toch maar een lesmethode taal en rekenen aan te schaffen, waar leerlingen onder begeleiding van de docent merendeels zelfstandig in gingen werken. Een geweldige oplossing was het niet. Het boek werd al snel meer een doel dan een middel. En ook al leerden ze er echt wel iets van, leerlingen voelden dat niet zo: “Ze begrepen niet goed waarom ze deze stof aan het leren waren. Voor hen miste er een rode draad”, zegt teamleider Jos Kitzen. “Terwijl wij juist - ook met rekenen en taal - willen inspelen op de kwaliteiten van leerlingen, op wat ze wél kunnen en waar ze later mee verder willen.”

“Geldrekenen is intussen een geslaagd onderdeel.”

Leerroutes

In 2014 besloot PPL een nieuwe aanpak voor taal en rekenen te gaan ontwikkelen, als onderdeel van een complete vernieuwing van het onderwijs, PPL 2.0. Toevalligerwijs was SLO toen juist in opdracht van de overheid bezig om de referentieniveaus voor taal en rekenen uit te werken tot leerroutes voor het praktijkonderwijs, onder de titel *Passende perspectieven*. De optelsom was snel gemaakt: “Wij waren op zoek naar informatie en houvast voor ons nieuwe curriculum”, zegt Marieke Brouns, kartrekker van de Werkgroep leren van PPL 2.0, “...en wij naar scholen die wilden meedenken, de leerroutes wilden uitproberen en vertaalslagen naar hun eigen schoolpraktijk wilden maken”, vult projectleider Annette van der Laan van SLO aan. Sindsdien heeft PPL deelgenomen aan diverse SLO-bijeenkomsten over Passende perspectieven en gebruikt de school de leerroutes bij het vormgeven aan het nieuwe curriculum.

Doelgericht en functioneel

Passende perspectieven praktijkonderwijs bestaat uit leerroutes taal en rekenen voor vier doelgroepen met een verschillende uitstroomverwachting. Een leerling die een betaalde baan gaat zoeken en zelfstandig gaat wonen, zal immers andere taal- en rekenvaardigheden nodig hebben dan een leerling die uitstroomt naar beschermde arbeid en begeleid wonen. Daar zijn de

PPL 2.0

Praktijkonderwijs Parkstad Limburg wil leerlingen nog beter, breder en specifiekere voorbereiden op de arbeidsmarkt en de samenleving. Binnen professionele leergemeenschappen ontwikkelen de docenten zelf een nieuw onderwijsconcept. De eerste opdracht aan alle personeelsleden was *Droom je eigen school*. Op basis van de uitkomsten werden thema's vastgesteld waarheen werkgroepen (units of 'zuilen') zijn geformeerd. Elke zuil bestaat uit deelnemers, een voorzitter en een teamleider die het proces in goede banen leidt. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder meer branchegerichte certificering, een vernieuwend onderwijsaanbod, effectief lesgeven, van breed naar smal opleiden en een nieuw leerlingvolgsysteem.

leerroutes op afgestemd. Bij elke leerroute en voor elke doelgroep zijn concretisering en voorbeelden gemaakt, plus doelenoverzichten voor de verschillende sectoren waarvoor het praktijkonderwijs opleidt. Bij techniek zijn immers andere taal- en rekendoelen relevant dan bij Zorg & welzijn.

“Waar we met Passende perspectieven naartoe willen, is dat scholen iedere leerling op een doelgerichte en functionele manier taal en rekenen aan kunnen bieden”, zegt Van der Laan. “Doelgericht, want aan de hand van de leerroutes en sectoroverzichten kan voor iedere leerling worden bepaald welke doelen haalbaar zijn. Dat kunnen doelen uit 1F zijn, maar voor leerlingen die naar het mbo gaan, misschien ook doelen uit 2F. Zo wordt het mogelijk om de methode een beetje los te laten, iets wat anders best lastig is, en leerlingen een aanbod op maat te doen. Een aanbod dat functioneel is omdat je het kunt afstemmen op wat de leerling nodig heeft.”

Arbeid en burgerschap

Doelgericht en functioneel is precies de richting die PPL op wil met de herziening van het curriculum. De aparte taal- en rekenlessen maken plaats voor vakoverstijgende opdrachten waar taal en rekenen onderdeel van uitmaken. “In ons nieuwe curriculum richten we ons op leren, arbeid en burgerschap, waarbij het leren in de arbeids- en burgerschapsvaardigheden wordt verwerkt”, vertelt Brouns. “Voor taal en rekenen geldt dat alle leerlingen op het gebied van burgerschap min of meer dezelfde taal- en rekenvaardigheden nodig zullen hebben. Maar in de arbeidsvaardigheden is dat voor iedere leerling anders, want in ieder beroep zijn andere taal- en rekenvaardigheden relevant. Daarom gebruiken we de leerroutes en sectoroverzichten van Passende perspectieven als onderlegger onder het onderwijs. Zowel voor taal als rekenen komen de doelen bijna letterlijk terug in ons nieuwe curriculum. Aan de hand daarvan ontwikkelen we voor de thema's die we hebben vastgesteld, functionele en vakoverstijgende opdrachten. Die willen we dan

gedifferentieerd gaan beoordelen aan de hand van de verschillende routes binnen Passende perspectieven.” De school heeft veel aan de bijeenkomsten die SLO rond Passende perspectieven organiseert, zegt Bram Jacobs, teamleider en coördinator van de onderwijsvernieuwing. “We krijgen niet een-op-een-advies, maar de thema’s van de bijeenkomsten lopen mooi gelijk op met onze ontwikkeling, dus dat is heel zinvol.” SLO leert op haar beurt veel van de ervaringen van PPL, zegt Van der Laan. “Er zijn niet veel scholen die Passende perspectieven inzetten bij een zo groot-schalige onderwijsvernieuwing.”

Vakoverstijgende opdrachten

Voor de docenten (bij PPL coaches genoemd) heeft het vorige schooljaar vooral in het teken gestaan van het ontwikkelen van vakoverstijgende opdrachten. Met rekenen zijn ze al verder dan met taal. Brouns: “We hebben bijvoorbeeld alle avo-coaches en praktijkcoaches laten onderzoeken hoe ze het rekendomein ‘meten’ kunnen aanbieden zonder dat ze daar boeken voor nodig hebben. Dat schoot hier en daar een beetje door (docenten lieten leerlingen hun boeken tien centimeter van de rand van de tafel neerleggen), maar zo ontdek je wel wat werkt. We hebben bijvoorbeeld ook twee perioden aan geldrekenen gewerkt en daar is het boodschappen doen in de Jumbo een geslaagd voorbeeld van.”

Het aantal opdrachten en toetsen groeit gestaag, zegt Jacobs. “Nog een mooi voorbeeld van een goede praktijktoets vind ik dat we leerlingen op een speurtocht door de wijk sturen waar ze allerlei opdrachten over afmetingen moeten uitvoeren. Fotografeer iets van een meter breed bijvoorbeeld. Zo kunnen leerlingen veel beter laten zien wat ze kunnen. Als we onze leerlingen sommetjes laten maken, voelen ze al snel de druk van foute antwoorden. Maar een foto kan niet zo snel fout zijn.” Andere contexten waar de docenten mogelijkheden in zien, zijn bijvoorbeeld die van een reisbureau (‘je verzorgt voor klanten een reis naar Ibiza’) of het opzetten van een minionderneming.

“We gebruiken de leerroutes en sectoroverzichten van Passende perspectieven als onderlegger onder het onderwijs.”

Motiverend

Vorig schooljaar was een voorbereidingsjaar, dit jaar begint de implementatie. Een spannende periode: “We gaan met alle leerjaren in één keer om”, zegt Bram Jacobs. “Veranderingen die je de school in laat groeien, blijven nog wel eens in de onderbouw hangen, is onze ervaring. We stappen nu in één keer over op een model waarin leerlingen in de beginfase breed worden opgeleid, waarna geleidelijk versmalling plaatsvindt totdat ze in hun laatste twee leerjaren een sectorkeuze maken. Dat betekent dat ook taal en rekenen in de loop van de opleiding steeds specifiek en functioneler worden, aansluitend bij de uitstroomverwachting van de leerling. Daar verwachten we veel van. Want al laat je leerlingen met een methode nog zo hard werken, de transfer naar de praktijk blijft een van de moeilijkste dingen. We hopen dat we leerlingen op deze manier kunnen laten ervaren dat taal en rekenen geen losse dingen zijn, maar zaken die ze nodig hebben in hun leven en werk van alledag. Dat is veel motiverender.”

Meer informatie:

Annette van der Laan, a.vanderlaan@slo.nl

slo 10

